

BURCU ALTUN

DENETİME ELEŞTİREL YAKLAŞIM: ÖĞRETMEN DENETİMİ NASIL OLMALI?

ÖZET

Denetim günümüz eğitim sisteminin sorunlu alanlarından biridir. Bu araştırmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen denetimi esas ve usullerine (MEB 2011 Öğretmen Denetim Rehberi) ilişkin denetmen, yönetici ve öğretmen görüşlerini belirlemektir ve bu doğrultuda sistemi geliştirecek öneriler sunmaktır. Bu nedenle, katılımcıların Öğretmen Denetim Rehberi'ndeki denetim konularının ne sıklıkla ve kim tarafından denetlenmesini istedikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Aydın ili Efeler ilçesine bağlı genel lise kapsamındaki 9 lisenin öğretmen ve yöneticileri ile Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki 33 il maarif müfettişi araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Evren ulaşılabilir olduğundan örneklem alma yoluna gidilmemiştir ve araştırma sürecinde 217 öğretmen, 19 yönetici ve 32 il maarif müfettişinden veri elde edilmiştir. Araştırma sürecinde 52 maddelik anket uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 21.0 paket programıyla çözümlenmiştir. Verilerin analizinde tek örneklem ki kare testi, iki yönlü ki kare testi kullanılmış, birden çok yanıtın verilebildiği bölüm için ise çoklu cevap analizi için veri seti tanımlanması yoluna gidilmiştir.

Araştırmadan elde edilen önemli sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1- Katılımcıların denetimin sıklığına ilişkin tüm maddelere verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir ($p<0,05$). Katılımcıların evrak denetiminin ne sıklıkla yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri genel olarak "dönemde 1 kez" ve "yılda 1 kez" seçenekleri etrafında ve "dersi planlama" boyutundaki maddelerin ne sıklıkla denetlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri ise "yılda 1 kez" seçeneği etrafında toplanmıştır. Katılımcıların "öğretme/öğrenme ortam araç-gereç ve teknolojileri" ve "bireysel özellikler" boyutlarındaki maddelerin ne sıklıkla denetlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri genel olarak "dönemde 2'den çok" seçeneği etrafında toplanmıştır. Katılımcıların "öğrenciye değer verme ve rehberlikte bulunma", "özel alan

program/içerik bilgisi" ve "öğretim durumu" boyutlarındaki maddelerin ne sıklıkla denetlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri ise ağırlıklı olarak "denetlenmemeli" seçeneği etrafında toplanmıştır.

2- Katılımcıların öğretmen denetiminde dikkate alınan özelliklerin ne sıklıkla denetlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri ile denetleyen ve denetlenen olarak görev durumları arasında, tüm maddelerde anlamlı farklılıklar belirlenmiştir ($p < 0,05$). Görev durumu denetimin sıklığına bakışı etkilemektedir. Denetleyenler daha sık denetim yapılması görüşünü yansıtırken, denetlenenler genel olarak daha seyrek denetim yapılması ya da denetim yapılmaması görüşünü yansıtmaktadırlar.

3- Katılımcıların, öğretmen denetiminde dikkate alınan özelliklerin ne sıklıkla denetlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri ile cinsiyet arasında genel olarak anlamlı farklılıklar yoktur. Diğer yandan katılımcıların yaşı ve toplam hizmet yılı arttıkça genel olarak denetimin sık yapılması gerektiği yönündeki görüş de artmaktadır.

4- Katılımcıların öğretmen denetimini kimin yapması gerektiğine ilişkin öncelikli tercihlerinin okul müdürü, okul müdür yardımcısı, zümre başkanı ve MEB il denetmeni (yeni unvanıyla MEB il maarif müfettişi) olduğu görülmektedir. MEB bakanlık denetmeninin (yeni unvanıyla MEB bakanlık maarif müfettişinin) denetlemesinin ise pek fazla tercih edilmediği görülmektedir. "Öğrenciye değer verme ve rehberlikte bulunma" boyutundaki maddelerin denetimini yapacak kişi olarak öğrenci seçeneği, "öğretim durumu" boyutundaki maddelerin denetimini yapacak kişi olarak da zümre başkanı seçeneği dikkate değer oranda tercih edilmiştir.

5- Katılımcıların öğretmen denetimini yapacak kişiye ilişkin görüşlerinin görev durumuna göre dağılımı incelendiğinde denetmenlerin mevzuata bağlı kalarak kendilerini ve okul müdürlerini önerdikleri; yöneticilerin ise genellikle okul müdürü, MEB il denetmeni ve okul müdür yardımcısını önerdikleri görülmüştür. Öğretmenler ise yönetici ve denetmenlere kıyasla çok daha çeşitli seçenekleri tercih etmişlerdir. Denetimlerin ağırlıklı olarak okul müdürü, okul müdür yardımcısı, zümre başkanı tarafından yapılabileceğini düşünen öğretmenler ayrıca öğrenci, meslektaş ve öğretmenin kendisi tarafından da (öz-denetim) yapılabileceğini düşünmektedirler.

Anahtar sözcükler: Öğretmen denetimi, denetmen, denetim sıklığı, maarif müfettişi.